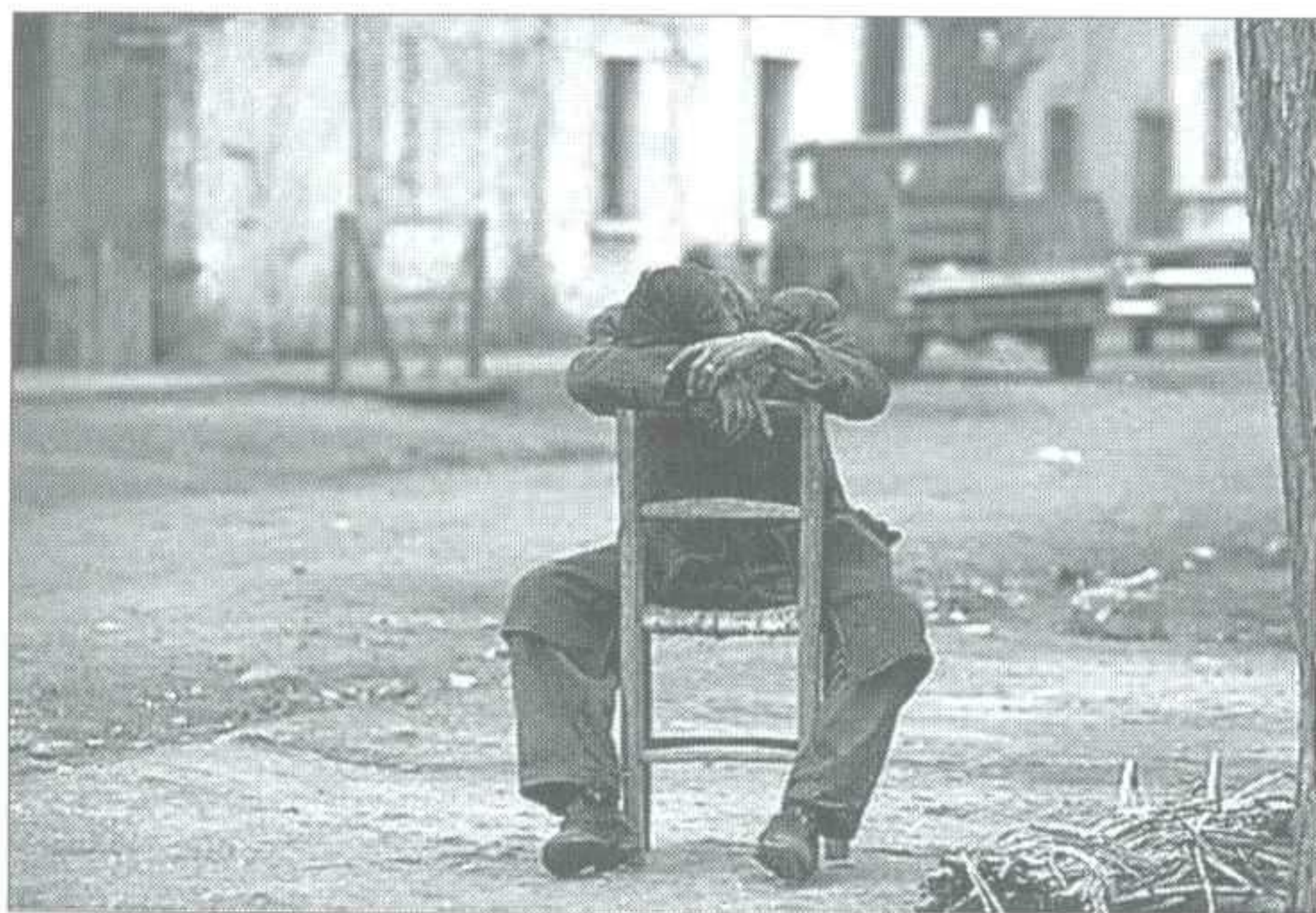

Οι αυτοσχέδιοι οικισμοί των φτωχών γεννήθηκαν στη Λατινική Αμερική σε πόλεις όπου ο ταξικός διαχωρισμός αποτυπωνόταν έντονα στο αστικό τοπίο. Η ιστορία των λατινοαμερικανικών μεγαλουπόλεων είναι μια ιστορία διακρίσεων στη χρήση του αστικού χώρου, διακρίσεων που οριοθετούσαν και αναπαρήγαγαν κοινωνικές ταυτότητες. Αυτή τη λογική, που σημάδεψε τις πόλεις των κατακτητών, την οικειοποιήθηκαν και οι εθνικές ελίτ που κυβερνούν τις περισσότερες χώρες από την εποχή της ανεξαρτησίας τους ως σήμερα.

Η ιστορία της ηπείρου γέννησε πόλεις διαιρεμένες και διαιρούσες, ακόμα και αν τα όρια των διαιρέσεων δεν είχαν τη σαφήνεια του διαχωρισμού της πόλης από την περιφέρειά της, ή του κέντρου από τα προάστια των εξαθλιωμένων. Η διαίρεση της πόλης δεν είναι προϊόν, άλλωστε, ενός επιτελικού σχεδίου αλλά προκύπτει από την αλληλεπίδραση δυνάμεων οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών. Καθοριστική σε μια τέτοια προοπτική είναι η δραματική συγκέντρωση πληθυσμών στις μεγάλες πόλεις, εξαιτίας της ανάπτυξης αστικών βιομηχανικών κέντρων ή κέντρων του τριτογενούς τομέα, τα οποία έμοιαζαν να υπόσχονται ζωή και δουλειά στους φτωχούς αγρότες. Η εσωτερική μετανάστευση έδωσε νέες διαστάσεις στην εξάπλωση των πόλεων, πολλαπλασιάζοντας τις μορφές των αστικών διαχωρισμών.

Οι παραγκουπόλεις που ζώνουν τις λατινοαμερικανικές μητροπόλεις, στο Σάο Πάολο, το Ρίο ή την Πόλη του Μεξικού, είναι περιοχές όπου οι πιο φτωχοί πληθυσμοί προσπαθούν να αντιμετωπίσουν την ανάγκη για στέγη. Δημιουργήθηκαν αυθαίρετα, σε εκτάσεις που, στις περισ-

Οι θύλακοι των κολασμένων στα όρια της φρίκης και της ελπίδας

Χιλιάδες δεκαετία του '60

Στον αντίποδα των οικισμών αυτών, αναπτύσσονται οι περιοχές των εύπορων στρωμάτων, οριοθετημένες και προστατευμένες, κοντά στα κέντρα της διακυβέρνησης και των οικονομικών συμφερόντων. Οι διαφορές στις ιστορικές διαδρομές κάθε χώρας δεν αναιρέσαν ένα σημαντικό κοινό γνώρισμα: Οι περιοχές αυτές ορίζονται εξίσου ως αστικοί θύλακοι. Η επικράτειά τους είναι ορισμένη, οι παροχές και οι εξυπηρετήσεις αυστηρά εντοπισμένες και η σύνδεσή τους με το κέντρο της πόλης εξασφαλισμένη. Τα γνωστά, βορειοαμερικανικού τύπου, εμπορικά κέντρα (malls), αποτέλεσαν την μορφή αγοράς που αντιστοιχεί στη λογική της διαίρεσης των αστικών θυλάκων, ολότελα διαφορετικά από το εμπόριο δρόμου που ανθεί στις μεγαλουπόλεις της Λατινικής Αμερικής. Και τις τελευταίες δύο δεκαετίες το μοντέλο της κλειστής κοινότητας (gated community) διαδίδεται με μεγάλη ταχύτητα ως πρότυπος αστικός θύλακος κατοίκησης για τα μέλη των ανωτέρων τάξεων.

Η πόλη των θυλάκων είναι, εν τέλει, ένα μοντέλο διακυβέρνησης και όχι μόνο μια πραγματικότητα που γεννιέται από τις οξύτατες οικονομικές διαφορές. Οι δυνάμεις καταστολής, πραγματικές ένοπλες δυνάμεις σε έναν άγριο